

CU PRIVIRE LA ÎNTREBUIŢAREA INCORECTĂ A UNEI PREPOZIȚII ÎN LOCUL ALTEIA
Violeta MATIEȚ – PARASCHIV, dr., lector
Natalia STRATAN, dr., lector

Summary

The preposition The insufficient knowing of semantic content and potential combinatorially bring great harm correctness of language. Generally, changes observed with prepositions are numerous and have a higher spread than other parts of speech. The main cause must be sought in their meaning, most often vaguely, abstract.

Prepoziția este una dintre părțile de vorbire care ne-a furnizat un număr considerabil de exemple în ceea ce privește utilizarea inadecvată în presa românei actuale. O serie de prepoziții/locuțiuni prepoziționale se întrebuițează incorect în contexte care impun ocurența altor prepoziții.

În în loc de *într-o*: *Evoluția slabă s-a datorat însă în mare măsură lipsei de experiență în competiție de asemenea avengură.*

Pe în loc de *prin*: *Patronul companiei de televiziune pe cablu...*

De pe în loc de *din*, respectiv *pe care* în loc de *în care*: *Să acționeze de pe funcția pe care se află.*

„În se mai folosește greșit și în locul lui *la*. Sunt numeroase cazurile când această înlocuire se face în construcțiile formate atât cu verbul *a participa* sau locuțiunea *a lua parte*, cât și cu substantivul derivat *participare*: *a participat activ în luptele împotriva...*, *a luat parte în demonstrațiile de protest, participarea selecționatei franceze în turneul din Canada.*

Prepoziția *în* apare folosită greșit cu verbul *a convinge*: *s-a convins în lipsa de perspectivă, s-a convins în aceasta*. Astfel, pentru a corecta aceste enunțuri, trebuie utilizată prepoziția *de*. Prepoziția *în* ia locul prepoziției *de* în construcții cu verbul *a se îndrăgosti*. Acest verb se utilizează numai cu prepoziția *de*, însă, atât în exprimarea orală, cât și în cea scrisă, se mai folosește, greșit, *în*: *cînd te-ai îndrăgostit în ea?*” [8, p. 125]

Putem menționa și folosirea unei prepoziții neadecvate în context: *Care este acum în telefon*. În loc de: *la telefon*.

În expresia *a sta în rând*, prepoziția *în* apare greșit, în locul prepoziției *la*: *La bibliotecă studenții stau în rând după cărți*. Corect: *a sta la rând*.

Deseori, auzim: *măine plec în Moscova; mă duc în București*. Cei care au simțul limbii își dau bine seama că este corect să spunem: *măine plec la Moscova; mă duc la București*.

Prepoziția *către* exprimă fie destinația unei comunicări: *De din vale de Rovine/Grăim, doamnă, către Tine. (M. Eminescu)*, fie direcția propriu-zisă: *s-a pornit către magazin*, însă în niciun caz nu poate reda raporturi de scop, ca în exemplele de tipul: *pregătire către examen, ne pregătim către congres*. Pentru a scrie corect enunțurile de acest tip, trebuie utilizate prepozițiile *pentru* sau *de*.

Tot așa, nu sunt corecte enunțurile: *vânzare către stat, livrări către fondul de stat, predarea cerealelor către stat*. Este corectă construcția cu prepoziția *la*, care corespunde, de cele mai multe ori, complementului indirect în dativ. Frecvent, se produc greșeli la utilizarea prepoziției *către* cu verbul *a se atârna*: *elevii se atârna cu mai multă sârguință către matematică*. Corectă ar fi următoarea reformulare: *sunt mai sârguincioși la*.

În cazul prepoziției compuse *de către*, întâlnim același fenomen de confuzie între prepoziții, adică de întrebuițare a uneia în locul alteia.

Lucrările normative și cele de gramatică nu omit să consemneze că, potrivit cerințelor limbii române literare, singura întrebuițare corectă a prepoziției compuse *de către* este aceea de element specific și specializat pentru construcția și, totodată, pentru identificarea complementului de agent pe lângă un predicat

verbal la diateza pasivă [1, p. 269]: *casa este locuită de către proprietari* sau pe lângă un participiu (supin) cu sens pasiv: *casa locuită de către proprietari*.

Un alt exemplu de substituire care merită să fie semnalat este folosirea prepoziției **datorită** în construcții în care este firească locuțiunea prepozițională **din cauza**: *Datorită accidentelor suferite, trei dintre jucătorii constănțeni au fost alungați. Din cauză* presupune un rezultat negativ: *a fost exmatriculat din cauza restanțelor*, pe când **datorită**, unul pozitiv: *a îndrăgit matematica datorită profesorului. Astfel, folosirea lui datorită* este nerecomandabilă în situații ca: *a decedat datorită unei boli necruțătoare; datorită grevelor, producția a scăzut; datorită incendiului, familia noastră a rămas fără casă* [7, p. 55].

De foarte multe ori este întrebuințată prepoziția **pe** în locul altor prepoziții. Natalia Moglan în *Incertitudinile prepoziției pe în limba română* vorbește despre următorul fapt: în cadrul unei emisiuni TV, prezentatorul, animat de faptul că un telespectator insistă să ia legătura directă prin intermediul telefonului, a anunțat publicul că mai e „*încă un telefon pe final de emisiune*” (corect: *încă un telefon la finalul emisiunii*), iar, după câteva replici agreabile, l-a rugat, în mod firesc: *rămâneți pe telefon* (corect: *rămâneți la telefon*), pentru a i se explica modalitatea de ridicare a premiului. În opinia autoarei, această inadvertență se explică prin faptul că au fost neglijate posibilitățile combinatorii ale cuvântului de legătură care depind atât de natura lui semantică, cât și de sensul cuvintelor pe care le însoțește [10, p. 43]. În contextul anterior, prepoziția **pe** a fost întrebuințată greșit, pornindu-se, probabil, și de la semnificația verbului *a rămâne* (=intrans. (despre ființe) *a sta pe loc*, a nu schimba sau a nu părăsi locul sau localitatea unde se află; (despre lucruri) *a fi lăsat pe loc*, a nu fi dus în locul în care se găsește” [6], astfel, prin generalizare, este acceptat sensul general al prepoziției **pe** și anume sensul locativ: „suprafața unui obiect; direcția sau atingerea unei suprafețe și situarea deasupra ei” [9, p. 33-34].

De altfel, sensurile prepoziției sunt importante, deoarece ne ajută să folosim corect, adecvat și prepoziția **pe**, încadrând-o corespunzător în rândul celorlalte prepoziții.

În această ordine de idei, lingvista Valeria Guțu Romalo precizează că în anumite contexte, „fie construcția specifică verbului, fie calitatea relației sintactice și logice dintre verb și determinantul său” cer alte prepoziții sau chiar sintagme decât cele întrebuințate: de exemplu: *sper să veniți pe finalul emisiunii* (corect: *sper să veniți la finalul emisiunii*), *pe final de oră* (corect: *la final de oră*), *suntem pe ultimele cinci minute* (corect: *suntem în ultimele cinci minute*), *urmează unii pe care habar nu-i avem* (corect: *urmează unii de care habar nu avem*), *cântați bine și pe spaniolă, și pe rusește* (corect: *cântați bine și în spaniolă, și în rusește*). Aceste abateri se datorează, credem, inclusiv tendinței de reinterpretare semantică a prepoziției **pe**, frecvent întrebuințate în vorbire [7, p. 528].

Deosebit de frecvente sunt confuziile reciproce care apar între prepozițiile **după** și **de pe**.

Unii vorbitori spun greșit **după** în locul lui **de pe** în construcții ca: *moștenire după urma unei rude* (corect: **de pe**). Alții spun **de pe** în locul lui **după** în construcții ca: *se înrudesc de pe* (corect: **după**) *mamă, să nu se ia de pe* (corect: **după**) *noi*. Limba literară tolerează variația liberă între cele două prepoziții în cazul construcțiilor care exprimă conformitatea, de tipul: *copie după original/ copie de pe original*.

Un caz aparte îl constituie înlocuirea prepoziției **de** cu **din**. Se atestă două tipuri de construcții formate după acest model:

a. primul conține substantive, nume de materii: *ciorapi din lână, rochii din catifea, placă de metal, piesă din beton* [3, p. 276].

b. al doilea tip este acela în care prepoziția **de** exprimă un raport „calitativ” (care arată felul, genul sau categoria obiectului), așadar, un raport, într-o măsură oarecare, abstract. Astfel, intervine necesitatea de a preciza raportul atunci când obiectele sunt prezente sub forma lor materială, fapt ce duce la folosirea lui **din**

pentru **de**: *un om din aceștia* (corect: **de** *aceștia*), *o filă din asta* (corect: **de** *asta*), *glume din acestea* (corect: **de** *acestea*), *mărfuri din acestea* (corect: **de** *acestea*).

În construcții prin care se redă desprinderea unui exemplar sau a mai multor dintr-un grup de elemente asemănătoare, conform regulii:

- **din** se utilizează când se indică detașarea dintr-o grupare privită ca un tot, ca o unitate: *cel mai înalt din clasă, câteva din facultate*;

- **dintre** se utilizează când se exprimă selectarea dintr-o serie de elemente considerate ca individualități, deci cu un substantiv la plural: *unul dintre ei, cel mai înalt dintre ei* [2, p. 85].

Georgeta Cristian-Foghel [5, p. 279] remarcă în acest sens următoarele: în limba română actuală există tendința folosirii corecte a prepoziției *dintre* în detreamentul lui *din*:

Fiecare dintre (din) voi poate răspunde bine.

Unul din (dintre) sensurile adverbului este cel de mod.

Ambele prepoziții sunt echivalente din punct de vedere semantic și variația lor este liberă, așa cum o simte vorbitorul.

O tendință de concretizare a sensului comunicării o aduc prepozițiile compuse: **despre, de către**.

S-a spus despre (de) mama că e harnică.

Bluza din bumbac (în loc de „bluza de bumbac”).

Totul s-a făcut de către mama. (de către = este mai concretă – precizează autorul acțiunii).

Tot din nevoia de precizare **din** îl înlocuiește pe **de** (care exprimă multiple raporturi), iar **cu** este folosit în locul lui **de**.

Brățară din argint (în loc de „brățara de argint”; **din** precizează proveniența obiectului).

Pahar cu vin (precizează conținutul).

Pahar de vin (precizează destinația).

Dintre cazurile de înlocuire greșită a unei prepoziții prin alta amintim:

Suferă cu inima/în loc de... Suferă de inimă.

Dupe noi au venit./ După noi au venit.

Te-am șters după tabel. / Te-am șters de pe tabel.

Distanța între două puncte/ Distanța dintre două puncte.

„Prepoziția **de**, menționează Ion Coteanu, se întrebuițează, între altele, în grupuri de cuvinte formate din substantiv +de+substantiv spre a arăta felul, specia obiectului indicat de primul substantiv, de exemplu: *apă de ploaie* = o specie de apă, în comparație cu apă de izvor, de fântână sau de cișmea, de trandafiri sau de plumb: *cămașă de nailon*, uneori **de** este înlocuit cu **din**, cu toate că este vorba tot despre un soi, un fel. Când în asemenea construcții acesta este sensul, se va folosi **de**, ca în:

ciorapi de bumbac (specia) ciorapi de lână

contract de închiriere contract de vânzare

dulap de stejar dulap de brad

marfă de import

Înlocuirea lui **de** prin **din** se face uneori spre a se evita repetarea lui **de**. De exemplu: *În căciulă de blană de miel, haină de piele de capră, gard de nuiele de răchită*, primul **de** cedează locul, de obicei, lui **din**.

Când este absolută nevoie să se specifice din ce este confecționat un obiect, se recomandă introducerea în construcții cum sunt cele de mai sus a unui verb care să arate acest lucru: *căciulă făcută din blană de iepure, scurtă confecționată din blană de căprioară, coș lucrat din nuiele de răchită*” [4, p. 186].

Cum felul, specia pot fi exprimate și prin substantive nume de materie:

După se utilizează incorect în locul prepozițiilor: **în, de, la, din** în construcții ca: *după (în) culise, după (de) regulă, a sta după (la) volan, după (din) auzite* [3, p. 25].

Confuză și inadmisibilă este utilizarea prepoziției compuse **de la** și a celei simple **din** cu substantivul *nume*. *Din numele* și *de la numele* sunt două locuțiuni greșite care au apărut din cauza traducerii incorecte a construcției rusești *om имени*. Răspândirea locuțiunii *din numele* se datorează, într-o anumită măsură, înrâuririi locuțiunilor corecte *din partea*, *din însărcinarea*. Din păcate, mulți mai continuă, în mod mecanic, să adauge înaintea denumirii unei instituții *în numele*, după modelul rusesc *имени*. Astfel, în cadrul unei adunări cu cadrele didactice, un mare șef vorbea despre înaltul simț al responsabilității profesorilor de la Universitatea „în numele lui Alecu Russo”.

Prepoziția **de** este folosită greșit în locul lui **în** în construcții formate cu verbul *a abunda*: *textul abundă de greșeli*. Verbul *a abunda*, datorită specificului său, se construiește numai cu prepoziția **în**.

Sunt considerate greșite sintagmele: **De** (corect: **în**) *curând Ion își va sărbători ziua de naștere*. *Îndrumându-se mereu de* (corect: **după**) *(reguli stabilite, ar fi bine să fie caracterizate de un* (corect: **printr-un**) *înalt spirit critic* [2, p. 89].

Prepoziția **despre** apare plasată în vecinătatea unor verbe care, semantic, nu tolerează, o resping. Astfel, verbele *a se ocupa*, *a se preocupa*, *a se interesa*, *a se plânge* au un alt regim prepozițional, unul pentru care specifică și consacrată prin uz este prepoziția simplă **de** – instrument de introducere a complementului indirect cerut de aceste verbe – și, nicidecum prepoziția **despre**. Prin urmare, corect va fi: *acum ne ocupăm de asta*, *de acest lucru nu-mi aduc aminte*, *colegul meu s-a interesat de întâmplare*, *mulți ascultători s-au plâns de abuzurile unor agenți economici*. **Despre** mai apare în locul locuțiunii prepoziționale **cu privire la**: *legea despre învățământ*, *teoria despre foneme*, *știrea despre primirea în ONU* [2, p. 89].

Un alt delir generalizat, consideră Andrei Pleșu, este frecvența folosire a lui **ca și** în loc de **ca**. S-a creat obiceiul *ca*, în anumite cazuri, să se evite o cacofonie brutală prin substituția cu *pricina*. Ca să nu spui *ca casa vecinului*, spui *ca și casa vecinului*. În loc de *ca condiție* preferi să zici *ca și condiție*. Domnia sa consideră, pe de o parte, că fobia cacofoniilor e ușor nevrotică și atestă o specie de semidoctism calofil, iar, pe de altă parte, că, pentru a evita cazurile groase, limba română oferă soluții mai elegante și mai firești [apud 11, p. 116].

Folosindu-se adesea cu un nume de materie, prepoziția **de** servește spre a arăta cantitatea, volumul, unitatea de măsură exprimată de substantivul anterior, de exemplu: *O sticlă de cerneală*., *un vagon de grâu* etc. Din cauza asemănării de înțeles dintre construcțiile cu prepoziția **de** și cele cu prepoziția **cu**, se produce câteodată înlocuirea lui **de** prin **cu**, de exemplu: *sticlă cu cerneală*, *vagon cu porumb*.

Cu nu poate să fie întrebuițat în locul lui **de**, când:

1) **de** împreună cu substantivul arată cine sau ce formează, constituie o cantitate, cum se vede, de altfel din compararea singularului și pluralului construcțiilor de mai jos:

(O) *ceată de copii* (multe) *cete de copii*
(un) *pluton de soldați* (multe) *plutoane de soldați*
(o) *turmă de oi* (multe) *turme de oi*
(un) *fascicul de raze* (multe) *fascicule de raze*
(o) *tonă de pește* (multe) *tone de pește*
(un) *snop de grâu* (mulți) *snopi de grâu*
(un) *hectolitr de lapte* (mulți) *hectolitri de lapte*

2) **de** împreună cu substantivul se referă la un recipient (vas, coș, ladă) considerat ca unitate de măsură, chiar dacă nu se măsoară cu el în mod obișnuit, de exemplu:

(un) *bidon de untură* (o) *dublă de orz*
(un) *coș de mere* (o) *găleată de lapte*

(o) *sticlă de vin* (o) *pungă de bomboane*

Întrebuințarea lui **de** sau **cu** depinde și de intenția vorbitorului. Dacă, de exemplu, prin *o găleată cu nisip* se înțelege „o găleată în care este nisip”, atunci întrebuințarea lui **cu** este corectă. Dacă însă e vorba de „atâta nisip cât intră într-o găleată”, atunci trebuie o *găleată de nisip*.

Din cauza că unele construcții ca: *un pahar de vin, o pungă de bomboane, un ghiveci de flori, o vază de flori* etc. sunt privite ca și când ar însemna „*un pahar pentru vin, o pungă pentru bomboane*” etc. ca să se arate că în pahar este vin, în pungă sunt bomboane, se folosește prepoziția **cu**. În felul acesta, se pierde însă ideea că, de fapt, *un pahar de vin, o pungă de bomboane* arată cantitatea [4, p. 185-186].

La folosirea prepozițiilor, trebuie să se țină seama de anumite reguli și restricții gramaticale și semantice. Altminteri, exprimate rămâne tot timpul amenințată riscul unor stridente și devieri de la norma literară, pe care nici dorința cea mai sinceră de originalitate nu le poate scuza ori justifica. În general, modificările care apar la folosirea prepozițiilor sunt numeroase și cunosc o răspândire mai mare decât în cazul altor părți de vorbire. Cauza principală trebuie căutată în sensul lor, de cele mai multe ori, vag, abstract. Astfel, insuficienta cunoaștere a conținutului semantic și a potențialului combinatoriu propriu sistemului prepozițional aduce mari prejudicii corectitudinii limbajului.

Bibliografie

1. Avram, M., *Gramatica pentru toți*, Editura Humanitas, București, 2001.
2. Cantemir, G., Timciuc S., *Cultura vorbirii*, ARC, Chișinău, 2014.
3. Coteanu, I., *Limba română contemporană*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1985.
4. Coteanu, I., *Gramatică. Stilistică. Compoziție*, Editura Științifică, București, 1990.
5. Cristian-Foghel, G., *O gramatică pentru toți*, Editura Ametist, București, 1992.
6. DEX, 1998.
7. Guțu Romalo, V., *Abaterea lingvistică*, în: *Limba română*, 6, 1961.
8. Guțu, V., *Dicționar al greșelilor de limbă*, ARC, Chișinău, 1998.
9. Maghiar, Adina, *Monografia prepoziției pe*, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, București, 2010.
10. Moglan, N., *Incertitudinea prepoziției pe în limba română*, în: *Limba română*, nr. 5-6, 2012.
11. Nedelcu, Isabela, *101 greșeli gramaticale*, Editura Humanitas, București, 2013.